

մը համար դորձածուեցաւ, ապա՝ ամբողջ բլուրին համար սկսաւ դորձածուել, ուր ըստ մարդարէից և Մակարայեցոց զիրքին եհովայի Տաճարը կառուցուած էր:

Այս բնագիրներուն ուսումնասիրութիւնը, մեզի հետեւեալ եզրակացութեանց կ'առաջնորդէ. —

1. — Ի սկզբանէ Սիւն անունը, Յեւրոսացոց Միջնաբերդին համար դորձածուեցաւ, կամ այն բլուրին տեղ ուր կը գտնուէր ան, որ յետոյ Դաւթի քաղաքը եղաւ:

2. — Սիւն անունը, «Սիւն լեռ» նըշանակութեամբ, Տապանակ Ուխտին փոխադրութենէն վերջ, Տաճարին բլրան համար դորձածուեցաւ:

3. — Սիւն անունը, երբեմն Երուսաղէմի մէջ մասնաւոր բլուր մը, երբեմն Սիւն լեռը, երբեմն ամբողջ քաղաքը, երբեմն նոյնիսկ հրեայ ժողովուրդը կը նշանակէր: Ահաւասիկ իրողութիւններ, այնպէս ինչպէս որ մեզի կը ներկայանան, մեր կողմէ կատարուած ուսումնասիրութեանց լոյսերովը:

Բայց ի՞նչ փաստեր ունինք այն հարցման, զիտնալու համար թէ՛ նախկին Սիւն բլուրը Արեւելք թէ՛ Արեւմուտք կը գտնուէր: Սիւն անունը արդեօք Արեւմտեան բլուրէն մինչև Արեւելեան բլուրին համար՝ միայն դորձածուեցաւ, թէ ոչ ի վերջոյ միայն Արեւմտեան բլուրին համար վերապահուեցաւ: Այս երկու փոփոխութիւնները բընադանցօրէն և ֆիզիքականօրէն կարելի են, բայց քիչ հաւանականութիւն ունին: Սիւն անունը, նախ՝ Արեւելեան բլուրին մէկ մասին, ապա՝ ամբողջ բլուրին համար, որուն վրայ Տաճարը կը գտնուէր, ապա՝ ամբողջ քաղաքին համար, հուսկ ուրեմն հակադիր (Արեւմտեան) բլուրին համար դորձածուեցաւ:

Մեր այս եզրակացութիւնը ստոյգ եւ հիմնական կ'ըլլայ, իթէ երբեք ապացուցանենք որ, Դաւթի քաղաքը Արեւելեան բլուրին վրայ հաստատուած ըլլայ, քանի որ, ասկէ առաջ տեսանք որ, Դաւթի քաղաքը Յեւրոսացիներուն հին Միջնաբերդին վրայ հիմնարկուեցաւ:

(Շար.)

ՊԱՐԴԵՒՆՆԻ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

Ե. Շ. Մ. ՄԻՈՒԹԻՒՆՆ ԵՒ ԻՐ ՏԵՂԵԿԱԲԵՐ Ա., Բ., Գ-Դ ՊՐԱԿՆԵՐԸ

Երուսաղէմի Հայ Մշակութային Միութիւնը իր գոյութեան երրորդ տարեշրջանին մէջ է: Ուշացուցինք մեր խօսքը այս Միութեան մասին, սպասելով զինք տեսնել իր նպատակներու իրագործման ճամբուն վրայ, և ուրախ ենք յայտարարելու թէ, Երուսաղէմի Հայ Մշակութային Միութիւնը շնորհիւ իր երկու իմաստուն և հեղինակաւոր հիմնադիրներուն՝ Պր. Յ. Օշականի և Պր. Շահան Ռ. Պէրպէրեանի, արդէն իսկ իր գերին մէջ է:

Աւելի քան քառասուն երկրորդական ուսում տեսած երիտասարդներ և երիտասարդուհիներ կը հետեւին Միութեան դասախօսութիւններուն, որոնք նպատակ ունին մեծաւ մասամբ օտար զաստիարակութեամբ կազմուած սերունդը ընտելացնել մեր մշակոյթին, խանդավառել զանոնք իրենց ցեղին միակ և անկողոպտելի հարստութեամբ, առաջնորդելով զիրենք այդ ժառանգութեան վրայ բան մը աւելցնելու ճամբուն մէջ:

Միութիւնը իր նպատակին և իրագործումներուն համար չնորհաւորելի է, և զրուատական խօսքերու չի կարօտիր. իսկ զայն կարելի ընող ծանօթ գոյզ մտաւորականներու արժանիքը կը բաւէ որ մենք մեր լաւագոյն սպասումներուն մէջ խառնուած չզգանք ինքզինքնիստ:

Զեռնարկը աւելի քան սրտապնդիչ է, և միայն ուրախութիւն կրնայ պատճառել բոլոր անոնց, որոնք ազգային մշակոյթի և մտքի արժէքներուն նկատմամբ սէր և գուրգուրանք ունին, Սիւն լեռի մեր տփօյն ու միապաղաղ կեանքէն ներս:

Հայ գրականութեան և օտար ու հայ արուեստի շուրջ հետաքրքրութիւն և սէր ստեղծելու այս ճիգը և անոնցմով խանդավառուելու ու անոր սպասը ընելու փոյթը, բացառիկ երեւոյթ կը կազմէ գաղութահայ մեր կեանքին, եւ սպասելի էր որ ան երեւան գար Երուսաղէմի Սրբոց Յակոբեանց պատմական և ազգային տան քովը, մտաւոր ու հոգեկան դրացնութեան

մէջ այն հաստատութեան, որ ամէն օր նոր նուաճումներ կը փորձէ կրօնական և ազգային մշակոյթի զեռնին վրայ: Որքան սրտապնդիչ պիտի ըլլար անոնց սերտ գործակցութիւնը, ոչ միայն երուսաղէմի, այլ նաև Սփիւռքի միւս կեդրոններուն մէջ, որպէս զի չուկայիկ և չոր դատումներէ միայն տարուած մտայնութիւններ լայն գետին չգրաւէին: Ոչ միայն հայիւ կեցցէ մարդ»։ Հոգիի ու մտքի կեանքը շատ աւելի կ'արժեն զարնուած ու տառապեալ ազգի մը հոգիին համար, քան նվաճականին հանապազօրդ մտախոհանքը:

Գալով Միութեանը հրատարակած պըրակներուն, անոնք համառօտագրութիւններ են եռամսեայ դասախօսութեանց, աշխատարաններու վարժութեանց, և Միութեան գործունէութեան կարգ մը երևոյթներուն, ու կը միտին նախ օգտակար ըլլալ Միութեան անդամներուն, անոնց հայթայթելով դասախօսութեանց մնայուն նօթեր, և չահագորդուողներուն բաժին հանել մտքի այդ բարիքէն:

Գոհունակութիւն և շնորհակալութիւն արժող այս վերջի պարագան, իր չորս պրակներով, արժանի է անդամներու անմիջական պարունակէն դուրս, աւելի լայն հետաքրքրութեան և զնահատանքի: Մեր լեզուն եւ գրականութիւնը, իրենց մեծ մշակին, Պր. Յ. Օշականի արժեգատումին ենթարկուած, մեր աչքերուն և հոգիին կը բանան էջեր՝ գծի, գոյնի և ոգիի իրենց հանդէսով, որոնք թարմ են ու զեղեցիկ և մեր հիացումը կը պարտադրեն հայ գրականութեան յղացքը այնքան ձեռնհասօրէն կերպագրող այս տիրական գէմքին: Օշականին կեցուածքը մեր գրական արդիւնքներուն հանդէպ այս պրակներէն ներս մասնաւորաբար, իր գիտումներուն և դատումներուն մէջ թէ և խիստ՝ շատերուն դժգոհանք պատճառելու չափ, կը մնան վաւերական վարպետի մը մատնանշումներ, որոնց վերծանումը նորութեան և հեղինակի մեծութեան զգացումներով կը տոգորէ ընթերցողը, և բարիք է անոնց ընտելանալ:

Իսկ Պր. Շահան Պէրպէրեանի Հայ և օտար արուեստներու շուրջ եղած դասախօսութիւնները նոյն իսկ իրենց այս համառօտ ձևին տակ թանկագին են, և կ'որակեն հեղինակին անզուգական արժէքը: Պր.

Շահան Պէրպէրեան մին է մեր այն մտաւորականներէն, կերարկելով բառը իր ուղղափառ իմաստով, որ իր նիւթին մէջ բնակելու արուեստը ունի. կարելի է իրեն համար ևս ըսել, թէ ճշմարտութիւնն ու անձնականութիւնը զիրար կը լրացնեն իր արտայայտութիւններուն մէջ, և թէ խօսքը իր շրթներէն չէ որ կուգայ միայն, այլ իր ամբողջ էութեան մէջէն կը ճամբորդէ, ընդունելով անոր անձնաւորութենէն գոյն, զիմ ու ձև: Էջեր որոնք ընդհանուր և հայ արուեստի յայտադրումը կ'ընեն Մշակութայինի տեղեկագիր պրակներու մէջ, այս խոր տպաւորութեամբ կը համակեն ուշադիր ընթերցողը:

Ազգային ու հոգեկան պարտք է, քաջալերութեան և գուրգուրանքի առարկայ ընել մշակութային նման ձեռնարկները: Անոնք որ ազգային ուրոյնութեան գիտակցութիւնը ունին՝ չեն կրնար տարբեր մտածել, օտար միջավայրի և մշակոյթներու մաշումին տակ եղող գաղթաշխարհի հայութեանը մասին: Ով որ գուրկ է իր ազգային մշակոյթի գիտակցութենէն, կրողն է օտար մշակոյթին: Յաւերժութեան և համամարդկային վերացական խոկումներ, և անցաւորութեան ջլատիչ միտքեր պէտք չէ որ զոռածեն արդի գիտակից հայը: Մարդկութիւնը վերացական գաղափար է, կան միայն ազգեր և ցեղեր իրենց ուրոյն կերպարանքով, այսինքն մշակոյթով: Հոգեկան այս ժառանգութեան իւրացումով միայն կը պահուի անհատին կապը իր ազգութեան և անով մարդկութեան հետ: Ով որ անդամ չէ իր ազգին, չի կրնար անգամ ըլլալ մարդկային մեծ ընտանիքին:

Մարդկային մշակոյթը իրրեւ կրօն, գիտութիւն, արուեստ, բարք և տնտեսութիւն ազգային կերպարանք ունի. որդեգրել օտար մշակոյթ՝ անգիտանալ, ուրանալ է անոր սեփական կերպարանքը: Ազգային այդ գիտակցութեան ու կերպարանքի պայծառացման է որ կը միտի Մշակութայինը:

Ինչպէս ըսինք աւելի քան խանդավառիչ է ձեռնարկը, և արժէքաւոր անոր արդիւնքը եղող պրակները: Վստահ ենք որ մօտ ապագային Մշակութային այդ պրակները պիտի լայնեն իրենց ծաւալը անդամներուն ալ մասնակցութեամբ. ասիկա՝ ինչպէս մեր, իրենց ալ փափաքը թող ըլլայ:

Ե. Վ. Տ.